

Indkomstudvikling og -fordeling i Danmark 1983-2005

Januar 2008

Indkomstudvikling og -fordeling i Danmark 1983-2005

Indledning

Dette notat beskriver indkomstudviklingen i Danmark i perioden fra 1983 frem til 2005, som aktuelt er det seneste år, for hvilket der findes detaljerede indkomstoplysninger.

I 2004 og 2005 er de disponible realindkomster for hele befolkningen i gennemsnit steget med henholdsvis 4,4 pct. og 3,2 pct. Det er en væsentlig højere årlig vækst end i de foregående godt 20 år. Fra 1983 til 2003 voksede indkomsterne således i gennemsnit med 1,3 pct. om året.

Alle grupper på og udenfor arbejdsmarkedet har i 2005 fået en stigning i de reale disponible indkomster – ligesom det var tilfældet i 2004.

I 2005 har indkomstfremgangen været størst for den ældre del af befolkningen – herunder folkepensionister og efterlønsmodtagere – samt selvstændige. Disse grupper har således i gennemsnit haft en højere indkomstvækst i 2005 end resten af befolkningen. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at indkomstvæksten i 2005 især skyldes stigende kapitalindkomster (herunder aktieindkomst og afkast af egen bolig), og at kapitalindkomsten (som ikke omfatter afkast af pensionsopsparing) typisk udgør en større andel af den disponible indkomst for de ældre på grund af højere (netto)formue.

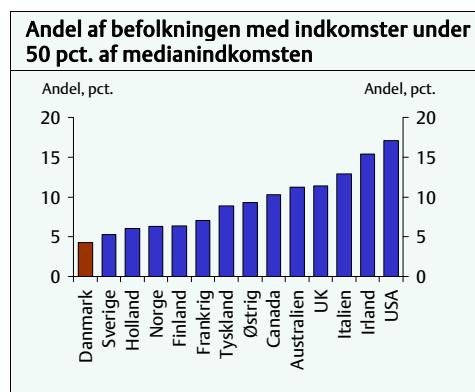
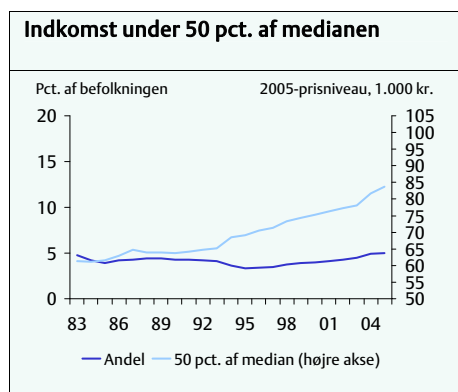
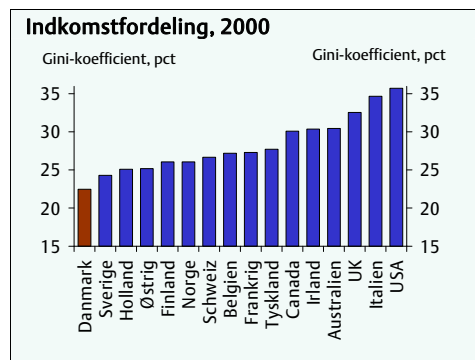
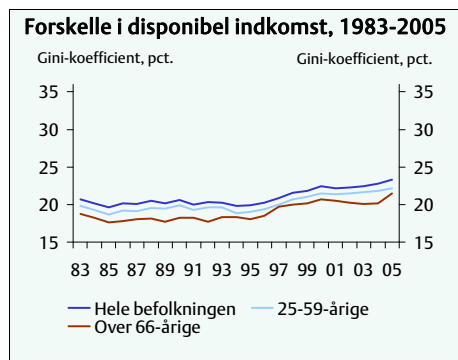
I 2004 skyldtes indkomstvæksten derimod især stigende personlige indkomster og lavere indkomstskat, og indkomstvæksten i 2004 var derfor større for de beskæftigede end for resten af befolkningen.

Ifølge den seneste, internationalt sammenlignelige undersøgelse fra OECD er Danmark det land, som har de laveste indkomstforskelle (målt ved Gini-koefficienten). Undersøgelsen er baseret på indkomster fra 2000. I de følgende år er indkomstforskellene vokset lidt, men en opdatering af undersøgelsen med indkomster fra 2005 som OECD forventer at offentliggøre i foråret 2008, tyder på, at Danmark fortsat er blandt de lande – hvis ikke fortsat det land – hvor indkomstforskellene er allermindst.

For 2004 og 2005 set under ét er indkomstforskellene i gennemsnit steget med godt 0,4 pct.-enheder årligt. Det svarer til den gennemsnitlige årlige stigning i indkomstforskellene i perioden 1995-2000. Fra 2000 til 2003 var indkomstforskellene omtrent uændrede.

Målt ved Gini-koefficienten er indkomstforskellene vokset med ca. 0,3 pct.-enheder i 2004 og knap 0,6 pct.-enheder i 2005. Stigningen i indkomstforskellene i 2005 skyl-

des udviklingen i kapitalindkomsterne, herunder især aktieindkomst og bidrag fra stigende boligpriser, jf. nedenfor. Udviklingen i de personlige indkomster efter skat (dvs. udviklingen i befolkningens erhvervsindkomster og indkomstoverførsler og beskatningen heraf) har derimod isoleret set bidraget til at reducere indkomstforskellene fra 2004 til 2005.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (for 1993 3,3 pct.) samt *Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s*, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

En del af den målte stigning i indkomstforskellene i 2005 bør imidlertid henregnes til 2004 på grund af den måde, boligejernes indkomst opgøres på. For boligejere indregnes således et bidrag til indkomsten – et såkaldt imputeret afkast af ejerbolig – som beregnes på baggrund af den offentlige ejendomsvurdering i året. Almindelige ejerboliger vurderes i ulige år og i lige år foretages blot en teknisk regulering. Ejendomsvurderingerne for 2004 er på grund af en meget lav teknisk regulering næsten uændrede i forhold til 2003, hvilket betyder, at vurderingerne for 2005 reelt dækker over hele stigningen i ejendomspriserne fra 2003 til 2005. Det indebærer, at den målte indkomstudvikling i de to år 2004 og 2005 bør ses i sammenhæng.

Stigningen i de målte indkomstforskelle i 2005 kan i et vist omfang tilskrives, at indkomstfremgangen har været større for den del af befolkningen, der har de allerhøjeste indkomster, end for resten af befolkningen. Derimod har indkomstudviklingen for dem med de laveste indkomster isoleret set bidraget til at mindske indkomstforskellene i 2005. De øgede indkomstforskelle i 2005 skyldes således ikke, at dem med de laveste indkomster er gået tilbage i indkomst i forhold til mellemindkomstgruppen, men derimod at de højere indkomstgrupper har haft en stor indkomststigning.

Forskellene i erhvervsindkomsterne (dvs. løn og virksomhedsindkomst) for de 25-59-årige er vokset med omkring 2 pct.-enheder fra 1983 og frem til midten af 1990'erne og har herefter ligget relativt stabilt med et samlet fald på knap 1 pct.-enhed frem til 2005.

Lavindkomstgruppen udgør i 2005 ca. 5,0 pct. af befolkningen – svarende til ca. 264.000 personer – og størrelsen af lavindkomstgruppen er dermed stort set uændret fra 2004 til 2005. Uddannelsessøgende udgør 1/3 af lavindkomstgruppen og er således langt den største gruppe. Mobiliteten ud af lavindkomstgruppen er relativt høj. Omkring 50-60 pct. af dem, der er i gruppen i et år, er ude af gruppen året efter. De personer, der var i lavindkomstgruppen i 2004, havde således en gennemsnitlig indkomstfremgang på 72 procent i 2005, idet fx studerende fik arbejde, ledige fandt beskæftigelse osv.

Danmark er ifølge den seneste OECD-undersøgelse det land i OECD, hvor den mindste andel af befolkningen er i den såkaldte lavindkomstgruppe - opgjort som personer med en disponibel indkomst under 50 pct. af medianindkomsten (dvs. indkomsten i midten af indkomstfordelingen). De foreløbige tal fra den opdaterede undersøgelse fra OECD med indkomster fra 2005 tyder på, at Danmark har bevaret sin position som det land, hvor lavindkomstgruppen – målt som andel af befolkningen – er mindst.

1. Udviklingen i de disponible realindkomster 1983-2005

De disponible realindkomster er set over perioden 1983-2003 vokset med 1,3 pct. om året i gennemsnit. I de seneste to år, hvor der foreligger detaljerede indkomstoplysninger, er indkomsterne imidlertid steget noget mere – med henholdsvis 4,4 pct. i 2004 og 3,2 pct. i 2005, jf. tabel 1.

Tabel 1
Udviklingen i de disponible realindkomster, 1983-2005

	Gnst. disponibel indk. 2005	Antal i 2005	Årlig vækst i realindkomst				
			83-94	94-00	00-03	2004	2005
	1.000 kr.	1.000 pers.	Pct.				
Børn under 18 år	166	1.177	1,2	2,0	1,0	4,7	3,4
18-24-årige	146	399	0,3	0,9	-0,4	4,1	1,0
<i>Heraf:</i>							
- <i>hjemmeboende</i>	208	154	1,0	1,7	0,3	5,4	1,6
- <i>udeboende</i>	107	246	-0,5	0,1	-0,9	2,7	0,4
25-29-årige	156	324	0,9	0,9	-0,2	3,4	1,9
30-34-årige	174	378	1,0	1,9	0,7	4,6	2,7
35-39-årige	177	395	1,0	1,9	0,8	5,0	2,7
40-44-årige	186	405	1,0	1,6	0,6	4,7	2,8
45-49-årige	204	367	1,3	1,7	0,2	4,6	2,2
50-54-årige	224	353	1,5	2,5	0,5	4,5	2,9
55-59-årige	231	375	1,2	3,1	1,6	4,7	3,7
60-66-årige	205	440	1,0	2,8	2,1	5,0	5,1
67-74-årige	165	332	1,4	2,0	1,5	3,3	4,9
Over 74-årige	147	374	1,4	2,1	1,5	2,5	3,9
Hele befolkningen	180	5.320	1,1	2,0	0,9	4,4	3,2
25-59-årige	193	2.597	1,2	2,0	0,7	4,6	2,8
Over 66-årige	156	706	1,3	2,0	1,5	2,9	4,4

Anm.: Den disponible indkomst er opgjort på individ-niveau med udgangspunkt i familiens samlede disponible indkomst, jf. bilag 1 om opgørelsesmetoder. Den skønnede realindkomstudvikling fremkommer ved at inflatere de årlige disponible indkomster med udviklingen i forbrugerprisindekset.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (for 1993 3,3 pct.).

Omtrent halvdelen af den kraftige indkomstfremgang i 2004 afspejler skattnedsættelsen i forbindelse med forårspakken samt suspensionen af det særlige pensionsbidrag (SP-bidraget)¹. Også uden disse initiativer ville den reale indkomstfremgang i 2004 (ved uændret adfærd) have været højere end i de foregående år. Det afspejler navnlig en ret stor fremgang i reallønninger og reale overførselsatser før skat, bl.a. som følge af afdæmpet inflation.

Indkomstfremgangen i 2005 drives især af udviklingen i kapitalindkomsterne, herunder udviklingen i afkast af ejerbolig, aktieindkomst samt anden kapitalindkomst. Indkomstfremgangen i 2005 har været forholdsvis kraftig for alle aldersgrupper, men er – i modsætning til situationen i 2004 – større for den ældre del af befolkningen end for de erhvervsaktive aldersgrupper. For de over 66-årige voksede de opgjorte real-

¹ SP-bidraget trækkes fra i opgørelsen af den disponible indkomst selvom det i årene efter 2001 ikke er at betragte som en skat. Det skyldes, at SP-bidraget efter 2001 kan betragtes som en pensionsopsparing, og det er generelt valgt, at lade pensionsopsparing optræde som indkomst på udbetalingstidspunktet og ikke på indbetalingstidspunktet – bl.a. som følge af, at opsparing primært indkomstbeskattes på udbetalingstidspunktet.

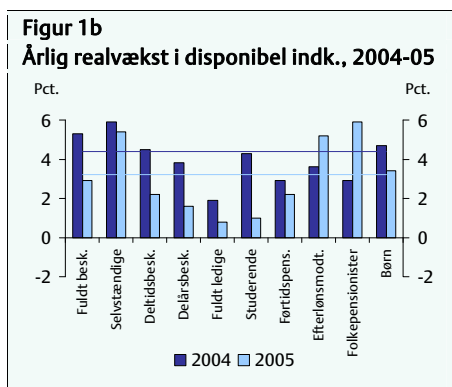
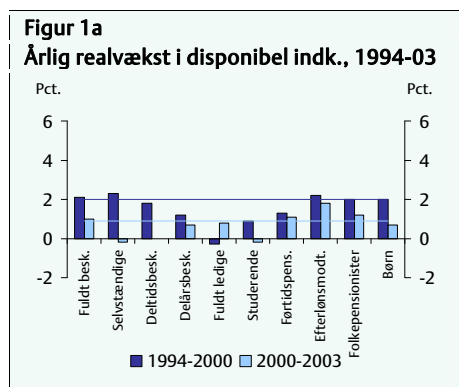
indkomster i 2005 således med 4,4 pct., mens væksten for de 25-59-årige var på 2,8 pct.

Baggrunden for den særligt høje indkomstfremgang blandt de ældre er først og fremmest, at stigningen i kapitalindkomsterne har større betydning for de ældres indkomster, fordi kapitalindkomst udgør en væsentlig større andel af den samlede indkomst for de over 66-årige end for de 25-59-årige², jf. tabel 2.

	2004			2005		
	25-59 årige	Over 66 år	Hele befolk- ningen	25-59 årige	Over 66 år	Hele befolk- ningen
Tabel 2 Bidrag til realvækst i disponibel indkomst i 2004 og 2005						
Pct.-enheder						
Personlig indkomst efter skat	4,4	2,8	4,2	0,8	1,2	0,9
- Personlig indkomst før skat	4,0	3,6	4,0	1,5	2,0	1,6
- skat af personlig indkomst	0,3	-0,7	0,1	-0,7	-0,8	-0,8
Kapitalindkomst efter skat	0,6	0,2	0,6	2,4	3,6	2,7
- Afkast af ejerbolig	0,1	0,1	0,2	1,7	2,4	1,8
- Nettorenteudgifter	0,5	-0,6	0,4	0,2	-0,4	0,2
- Udbytteindkomst	0,2	0,5	0,3	0,4	1,0	0,5
- Anden kapitalindkomst	-0,1	0,1	0,0	0,5	1,2	0,6
- Skat af kapitalindkomst	-0,2	0,0	-0,2	-0,3	-0,7	-0,4
Andet	-0,4	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	-0,4
Disponibel indkomst	4,6	2,9	4,4	2,8	4,4	3,2
Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.						

Gruppen af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere har haft en real fremgang i den disponible indkomst på 2,9 pct. i 2005, jf. figur 1b, hvilket historisk set (jf. figur 1a) er en forholdsvis høj vækst. Det er dog en mindre fremgang end i 2004, hvor væksten for fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere var særlig høj (5,3 pct.) bl.a. som følge af skattnedsættelsen i forbindelse med *forårspakken*. Formålet med skattnedsættelsen var at øge tilskyndelsen til at arbejde, og var derfor målrettet de beskæftigede.

² De 25-59-åriges opsparing i form af pensionsindbetalinger indgår ikke i disse beregninger, dvs. deres indkomst er reelt højere, men den regnes først som indkomst på udbetalingstidspunktet. Stigende pensionsindbetalinger vil således give sig udslag i lavere indkomstvækst for de 25-59-årige og på sigt en højere indkomstvækst for de over 66-årige. Tilsvarende vil afkast af pensionsformuen ikke blive registreret som et tillæg til kapitalindkomsten (men som en forhøjelse af pensionsformuen).

Kilde: Beregninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

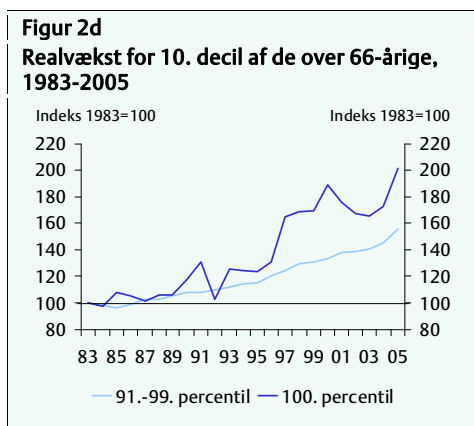
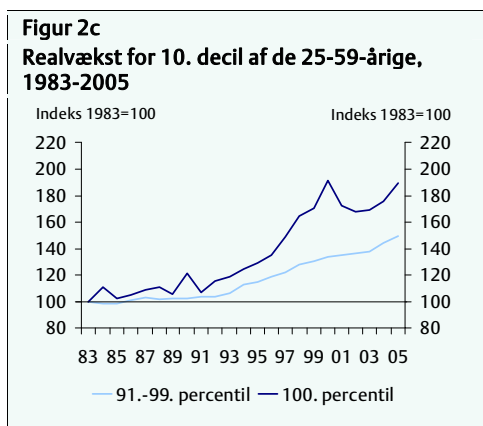
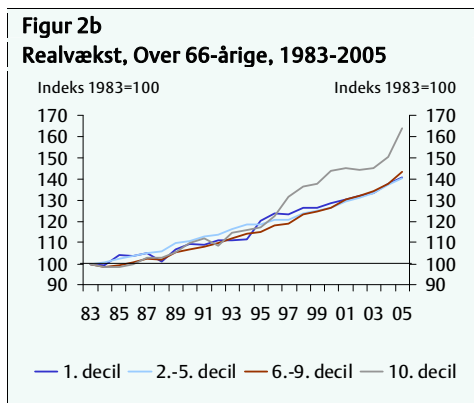
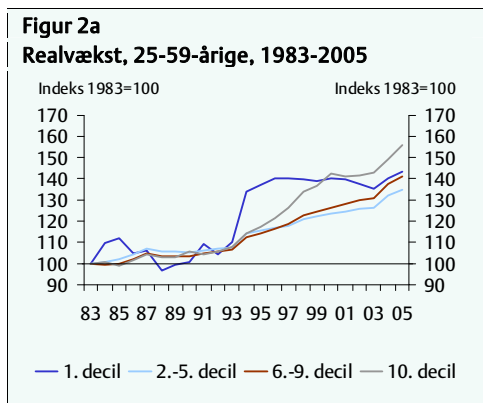
Folkepensionister og efterlønsmodtagere er (sammen med selvstændige) de grupper, der har haft den største fremgang i indkomsten i 2005. For gruppen af folkepensionister er den reale disponible indkomst vokset med hele 5,9 pct. i 2005. Det skyldes bl.a. en særlig kraftig fremgang i kapitalindkomsten i 2005, en forøgelse af den supplerende pensionsydelse (ældrechecken) samt en ændret alderssammensætning i pensionistgruppen som følge af nedsættelsen af folkepensionsalderen til 65 år.³

Indkomstvæksten fordelt på indkomstgrupper

Set over hele perioden 1983-2005 har indkomstudviklingen været nogenlunde ensartet for alle indkomstgrupper bortset fra 1. indkomstdecil (de 10 pct. med laveste indkomster) og 10. indkomstdecil (de 10 pct. med højeste indkomster).

I perioden fra 1994 til 2000 var indkomstfremgangen blandt 25-59-årige særlig stor i 10. indkomstdecil, hvilket bl.a. skyldes udviklingen i kapitalindkomsten med markante stigninger i aktieindkomst samt afkast af ejerbolig, *jf. figur 2a*. Fra 2000 til 2003 har realindkomsten været omtrent uændret for 10. indkomstdecil, mens indkomsten i 2004 og navnlig i 2005 igen er steget forholdsvis kraftigt for denne indkomstgruppe. Denne udvikling viser sig både for 25-59-årige og over 66-årige, *jf. figur 2b*.

³ Nedsættelsen af pensionsalderen bidrager til at mindske gennemsnitsalderen blandt både efterlønsmodtagere og folkepensionister, hvilke isoleret set bidrager til at øge gennemsnitsindkomsten i grupperne, da indkomsten for over 59-årige i gennemsnit falder med alderen.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (for 1993 3,3 pct.).

Den særlig kraftige indkomstfremgang for 10 indkomstdecil i perioden 1994-2000 og i 2005 kan i stor udstrækning tilskrives udviklingen for den ene procent af befolkningen, der har de højeste disponible indkomster, *jf. figur 2c og figur 2d*. Udviklingen på de finansielle markeder, herunder aktiemarkedet, har særlig stor betydning for indkomstudviklingen for denne gruppe.

Indenfor gruppen af 25-59-årige er de gennemsnitlige disponible indkomster blandt personer i 1. indkomstdecil vokset mere end i 2.-9. indkomstdecil set over hele perioden 1983-2005. Denne udvikling skyldes blandt andet en meget kraftig realindkomstvækst (med over 20 pct.) fra 1993 til 1994. Det afspejler blandt andet, at ændringerne i skatte- og overførselssystemet som følge af *Ny Kurs* – herunder bruttofinansieringen af kontanthjælpen – har en relativt stor effekt på de målte disponible indkomster blandt personerne i 1. decil. En del af den målte effekt skyldes formentlig, at de registrerede oplysninger om skattefri kontanthjælp i 1993 og tidligere er delvis ufuldstændige. Der er således et mindre databrud fra 1993 til 1994 i oplysningerne om kontanthjælp.

Det skal bemærkes, at de målte disponible indkomster vokser betydeligt for alle indkomstgrupper fra 1993 til 1994, svarende til en gennemsnitlig realvækst på 5,6 pct. for gruppen af 25-59-årige under ét. Udover de nævnte effekter af *Ny Kurs* – herunder en delvis omlægning af skatterne fra indkomstskatter til grønne afgifter, som ikke umiddelbart indgår i indkomstopgørelsen – er der også fra 1993 til 1994 tale om en ret betydelig stigning i nettokapitalindkomsterne, blandt andet som følge af lavere renteudgifter i forbindelse med låneomlægninger mv. Denne ændring gør sig også gældende for personerne i 1. indkomstdecil.

Blandt de over 66-årige har de disponible indkomster i 1. indkomstdecil udviklet sig omtrent parallelt med indkomsterne i 2.-9. indkomstdecil set over hele den betragtede periode.

Indkomstmobilitet

Der er i befolkningen en betydelig indkomstmobilitet over tid, idet de enkelte personer i stort omfang flytter rundt i indkomstfordelingen. Det er således ikke de samme personer, der hvert år befinder sig i de højeste (henholdsvis de laveste) indkomstgrupper. Indkomstmobilitet afspejler en række forhold, herunder ændringer i beskæftigelsessituation, familieforhold, tilbagetrækning mv.

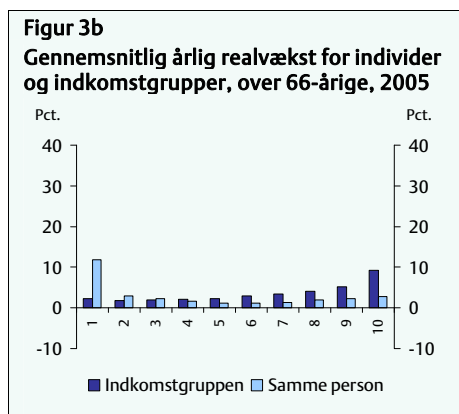
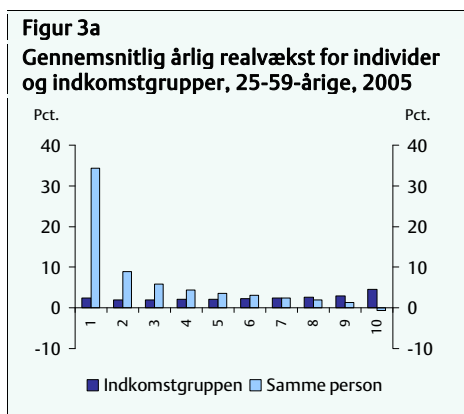
Indkomstmobiliteten fra 2004 til 2005 kan fx belyses ved at sammenholde placeringen i indkomstfordelingen i 2004 med de samme personers placering i indkomstfordelingen året efter. Blandt de personer der i 2004 fx var i 10. indkomstdecil (dvs. de 10 pct. med de højeste indkomster) var 76 pct. fortsat i 10. indkomstdecil i 2005, mens 14 pct. var rykket ned i 9. indkomstdecil, og 1 pct. var rykket helt ned i 1. indkomstdecil. De resterende 9 pct. befandt sig i 2-8. indkomstdecil i 2005, *jf. tabel 3*.

Indkomstdecil 2004	Indkomstdecil 2005										I alt
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	Pct.										
1	65	17	7	4	2	2	1	1	1	1	100
2	15	55	16	6	3	2	1	1	0	0	100
3	6	17	48	17	6	3	2	1	1	0	100
4	3	5	18	43	19	7	3	2	1	0	100
5	2	2	6	18	39	21	7	3	1	1	100
6	2	1	3	6	18	39	22	7	2	1	100
7	1	1	2	3	6	18	41	21	5	1	100
8	1	1	1	2	3	6	17	44	22	3	100
9	1	1	1	1	1	3	5	17	53	17	100
10	1	0	1	0	1	1	2	4	14	76	100

Anm.: Personer med bopæl i Danmark i både 2004 og 2005 indgår i tabellen.
Kilde: Egne beregninger på basis af stikprover på 33,3 pct. af befolkningen.

Tilsvarende rykker mange personer fra 1. indkomstdecil op i en højere indkomstgruppe året efter – fx på grund af overgang til beskæftigelse fra ledighed eller uddannelse. Personer, der i et givet år befinder sig i 1. indkomstdecil, oplever således i gennemsnit betydeligt større årlig fremgang i den disponible indkomst end andre indkomstgrupper.

Fra 2004 til 2005 er den gennemsnitlige årlige stigning i den disponible indkomst, for de 25-59-årige som i 2004 er i 1. indkomstdecil, på omkring 34 pct., mens *den gennemsnitlige* indkomst i 1. indkomstdecil er vokset med 2,4 pct., jf. figur 3a.

Anm.: Den gennemsnitlige årlige realvækst er dels beregnet ud fra gennemsnitsindkomsten i *indkomstgrupperne* og dels ved at følge indkomstudviklingen for de *samme personer* fra 2004 til 2005 fordelt efter alder og indkomstgruppen i 2004.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

For de over 66-årige er den individuelle indkomstmobilitet mindre end for de yngre. Også for de ældre er der dog tale om, at den individuelle realindkomstvækst for personer i 1. decil er noget højere end væksten i den gennemsnitlige indkomst i 1. decil.

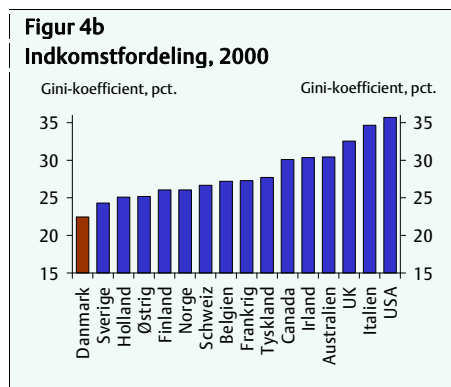
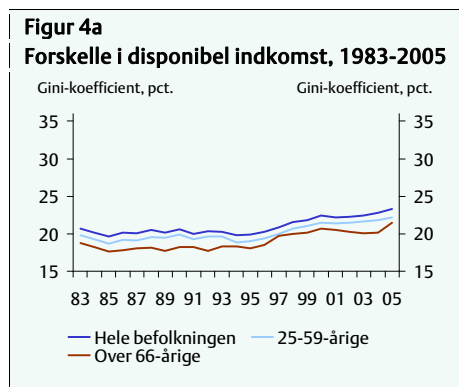
2. Udviklingen i indkomstforskelle 1983-2005

Set over hele perioden fra 1983 til 2005 er indkomstforskellene i den danske befolkning samlet set vokset, jf. figur 4a. Indkomstforskellene har været relativt konstante frem til midten af 1990'erne. Fra midten af 1990'erne til 2000 er de opgjorte indkomstforskelle steget, navnlig som følge af stigende aktieindkomster og forøgede ejendomspriser. Fra 2000 til 2003 holdt indkomstforskellene sig igen på et stabilt niveau, og i 2004 og 2005 er indkomstforskellene igen steget lidt. Stigningen i 2004 kan bl.a. henføres til de umiddelbare virkninger af *lavere skat på arbejdsindkomst* og *forårspakken*, der bidrog til en historisk vækst i husholdningernes disponible indkomster. I 2005 er det igen kapitalindkomsterne, der bidrager til stigningen

Indkomstforskellene er målt ved hjælp af den såkaldte *Gini-koefficient*, som er nærmere beskrevet i *bilag 1*.

Sammenlignet med niveauet for indkomstforskelle i andre sammenlignelige lande er der tale om en relativt moderat ændring. Andre lande, eksempelvis Sverige, har ligeledes oplevet stigende indkomstforskelle de senere år.⁴

Ifølge OECD's seneste undersøgelse fra 2005 af indkomstfordelingen i forskellige lande er Danmark det land i OECD, som har de mindste indkomstforskelle, *jf. figur 4b*. Figuren viser Gini-koefficienten for fordelingen af de disponible indkomster opgjort efter en fælles standard i 2000, som er de senest tilgængelige tal fra OECD. Foreløbige, ikke offentliggjorte tal fra OECD med oplysninger fra 2005 peger på, at Danmark fortsat har de mindste indkomstforskelle blandt OECD-landene.

Anm.: Gini-koefficienten (angivet i pct.) for fordelingen af de ækvivalerede disponible indkomster, *jf. bilag 1* om opgørelsesmetoder. I OECD's opgørelse af disponibel indkomst medregnes ikke negativ nettokapitalindkomst, hvilket indebærer en forskel i forhold til de danske lovmodelberegninger. Dertil kommer en række mindre, tekniske forskelle i opgørelsesmetoderne.

Kilde: 4a: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.). 4b: Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

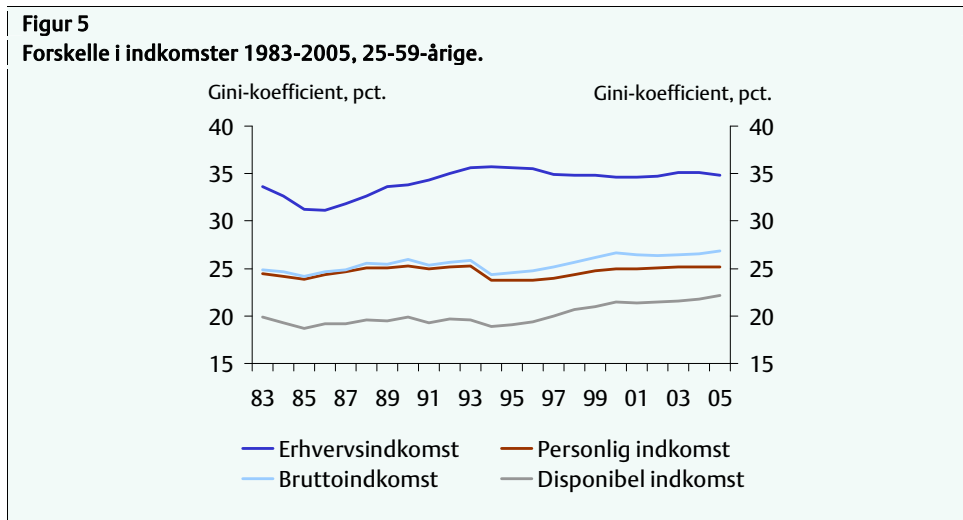
Udviklingen i forskellige indkomstelementer

Den disponible indkomst består af en række elementer, herunder erhvervsindkomst (lønindkomst og virksomhedsindkomst), indkomstoverførsler, kapitalindkomst (herunder afkast af ejerbolig)⁵ samt skat. Fordelingen af den disponible indkomst afhænger således af størrelsen og fordelingen af hver af disse indkomstelementer.

For de 25-59-årige kan forskellene i *erhvervsindkomsterne* i 2005 opgøres til 34,8 pct. (målt ved Gini-koefficienten), mens forskellene i de disponible indkomster var 22,2 pct., *jf. figur 5*.

⁴ I Sverige voksede Gini-koefficienten (ekskl. kapitalgevinster) fra 2003 til 2005 med 0,6 pct.-enheder fra 22,4 til 23,0 pct. ifølge det svenske Finansdepartementets beregninger. (Jf. 2008 års ekonomiska vårproposition, Finansdepartementet, Prop. 2007/08:1). I Danmark øgedes Gini-koefficienten i samme periode med 0,9 pct.-enheder.

⁵ Kapitalindkomst i denne sammenhæng adskiller sig fra det tilsvarende skatteretlige begreb, først og fremmest fordi aktieindkomst og imputeret afkast af ejerbolig medregnes.

Anm.: Bruttofiseringen af en række offentlige indkomstoverførsler i 1994 indebærer et databrud mellem 1993 og 1994 i de målte indkomstforskelle for den personlige indkomst og bruttoindkomsten.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Forskellene i de disponible indkomster er væsentlig mindre end forskellene i erhvervsindkomsterne, først og fremmest fordi tildeling af overførselsindkomster og opkrævning af personskat indebærer en betydelig omfordeling af forbrugsmuligheder.⁶ Dertil kommer, at fordelingen af de skattefinansierede offentlige serviceydelser (som ikke er med i disse opgørelser) bidrager til at reducere forskellene i forbrugsmuligheder yderligere, jf. fx *Fordeling og incitamenter 2002* eller *Budgetredogørelse 2007*.

Forskellene i erhvervsindkomsterne (dvs. løn og virksomhedsindkomst) for de 25-59-årige er vokset med omkring 2 pct.-enheder fra 1983 og frem til midten af 1990'erne og har herefter ligget relativt stabilt med et samlet fald på knap 1 pct.-enhed frem til 2005, jf. *tabel 4*. Fordelingen af erhvervsindkomsterne varierer bl.a. med konjunkturudviklingen, idet forskellene i erhvervsindkomsterne er vokset i perioder med stigende ledighed og reduceret i perioder med faldende ledighed (idet en større/mindre andel er uden erhvervsindkomst). Fx er der sket en mindre stigning i de målte indkomstforskelle fra 2001 til 2003, hvor ledigheden steg, mens forskellene i erhvervsindkomsterne igen faldt i 2004 og 2005, og det fortsatte ledighedsfald i 2006 og 2007 må isoleret set forventes at forstærke denne udvikling. Den øgede globalisering har således ikke medført, at forskellene i erhvervsindkomsterne er forøget.

⁶ Fordelingen af erhvervsindkomsterne kan samtidig ikke ses uafhængigt af muligheden for at opnå indkomsterstatende overførsler, idet erhvervsfrekvensen i så fald ville være anderledes.

Tabel 4
Ændringer i indkomstforskelle for 25-59-årige, 1994-2005

	Niveau 2005	94-00	00-03	2004	2005	1994- 2005
Samlet ændring i Gini-koefficient, pct.-enheder						
Erhvervsindkomst	34,8	-1,1	0,5	-0,1	-0,3	-0,9
Personlig indkomst	25,2	1,2	0,2	0,1	-0,0	1,5
Bruttoindkomst	26,8	2,3	-0,2	0,1	0,3	2,5
Disponibel indkomst	22,2	2,7	0,1	0,2	0,4	3,3

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Forskellene i de *personlige indkomster* – som (hovedsageligt) udgør summen af erhvervsindkomster og overførselsindkomster – for de 25-59-årige var 25,2 pct. i 2005 målt ved Gini-koefficienten. Forskellene i de personlige indkomster er mindre end forskellene i erhvervsindkomsterne, fordi overførselsindkomsterne delvist kompenserer for forskelle i erhvervsindkomster.

Forskellene i de personlige indkomster har set over hele den betragtede periode siden 1983 været stort set konstant, men er dog vokset lidt i perioden siden 1994. Udviklingen i perioden 1993-1998 skal ses i sammenhæng med dels bruttofiseringen af sociale pensioner og kontanthjælp fra 1994, dels indfasningen af arbejdsmarkedsbidraget fra 1994-1998, som påvirker forholdet mellem bruttoværdien af hhv. indkomstoverførsler og arbejdsmarkedsbidragspligtige indkomster og endelig en øget afgiftsfiansiering.

Bruttoindkomsterne – dvs. den samlede indkomst før skat – udgør summen af de personlige indkomster og kapitalindkomsten, jf. boks 1. Forskellene i fordelingen af bruttoindkomsterne for de 25-59-årige udgjorde 26,8 pct. i 2005. Der er således større forskelle i fordelingen af bruttoindkomsten end i fordelingen af de personlige indkomster, hvilket afspejler, at kapitalindkomsterne isoleret set bidrager til at øge indkomstforskellene for de 25-59-årige.

Set over hele den betragtede periode, men især i perioden siden 1994 har udviklingen i kapitalindkomsterne i stigende grad bidraget til, at forskellene i bruttoindkomsterne er øget.

Den disponible indkomst udgør bruttoindkomsten fratrukket skatter og (fradragsberettigede) pensionsindbetalinger. Forskellene i fordelingen af den disponible indkomst er mindre end i fordelingen af bruttoindkomsten – dvs. skatterne bidrager til at reducere indkomstforskellene. Indkomstelementerne, erhvervsindkomst, personlig indkomst, bruttoindkomst og disponibel indkomst er nærmere beskrevet i boks 1.

Forskellene i den disponible indkomst for de 25-59-årige har udviklet sig omtrent parallelt med forskellene i bruttoindkomsten, men er dog samlet set vokset lidt mere i perioden siden 1994.

Boks 1

Indkomstelementer i den disponible indkomst

De disponible indkomster er baseret på detaljerede indkomstoplysninger, som hovedsagelig stammer fra selvangivelser og slutligningen. Disse indkomstelementer kan samles i nogle hovedgrupper, herunder erhvervsindkomst, bruttoindkomst, kapitalindkomst samt skatter.

Erhvervsindkomsten består hovedsagelig af lønindkomst og virksomhedsindkomst. Til lønindkomst medregnes bl.a. honorarer, sygedagpenge og udenlandske personlige indkomster. Lønindkomsten er opgjort inkl. arbejdsmarkedsbidrag, men ekskl. arbejdsgiveradministrerede pensionsindbetalinger, herunder ATP.

De *personlige indkomster* opgøres som summen af erhvervsindkomsten (tillagt private pensionsudbetalinger samt anden privat indkomst, hovedsagelig i form af børnebidrag og tilhørende fradrag) og de *offentlige overførselsindkomster*. Til de offentlige overførsler henregnes sociale pensionsydelse, dagpenge og andre ydelser fra A-kasser, orlovsydelse, efterløn uddannelsesstøttet kontanthjælp, boligstøtte, børnefamilieydelse og børnetilskud. I de år, hvor der har været SP-bidrag eller DMP-bidrag er disse fratrukket i den personlige indkomst, dvs. 1998-2003.

Bruttoindkomsten udgør summen af de personlige indkomster og kapitalindkomsten, herunder net-torenteudgifter, aktieindkomst, et beregnet afkast af ejerbolig samt øvrige kapitalindkomster.

Den *disponible indkomst* dannes som bruttoindkomsten fratrukket personlige skatter samt fradrag for pensionsindbetalinger.

Forskelle i den disponible indkomst

I 10-års perioden fra midten af 1980'erne til midten af 1990'erne var de målte forskelle i den disponible indkomst som nævnt omtrent uændrede. Fra 1994 til 2000 er indkomstforskellene gradvist blevet større og er efter en stabilisering fra 2000-2003 igen steget i 2004 og 2005.

For hele befolkningen er forskellene i den disponible indkomst i 2004 og 2005 steget med henholdsvis 0,35 pct.-enheder og 0,55 pct.-enheder. Dermed er indkomstforskellene i de to år i gennemsnit steget omtrent i samme takt som i perioden 1994-2000, hvor indkomstforskellene i gennemsnit steg med 0,44 pct.-enheder om året⁷, jf. tabel 5.

⁷ 2004 og 2005 bør ses under ét, idet det indregnede afkast af ejerbolig i 2005 reelt opfanger 2 års husprisstigninger som følge af, at der kun foretages vurderinger hvert andet år.

Tabel 5					
Ændringer i forskelle i disponibel indkomst, 1983-2005					
	83-94	94-00	00-03	2004	2005
Gnst. årlig ændring i Gini-koefficient, pct.-enheder					
Hele befolkningen	-0,08	0,44	-0,01	0,35	0,55
25-59-årige	-0,09	0,44	0,03	0,17	0,40
Over 66-årige	-0,04	0,39	-0,19	0,05	1,33
18-66-årige i arb.styrken	-	0,40	0,04	0,13	0,47
- heraf beskæftigede	-	0,34	-0,01	-0,13	0,48
18-66-årige udenf. arb.styrken	-	0,34	0,09	0,39	1,09

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

I perioden fra 2000 til 2003 har de målte indkomstforskelle været omtrent uændrede for hele befolkningen. Set over hele perioden 2000-2005 er den gennemsnitlige årlige stigning i indkomstforskellene derfor under halvt så stor som i perioden 1994-2000.

Tabel 6																	
Fordeling af befolkningens disponible indkomster, 1983-2005																	
	83	86	89	92	93	94	95	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05
Gini-koefficient, pct.																	
Hele bef.	20,7	20,1	20,2	20,3	20,3	19,8	19,9	20,3	20,9	21,6	21,9	22,4	22,2	22,3	22,4	22,8	23,3
25-59-årige	19,8	19,2	19,5	19,7	19,6	18,9	19,0	19,4	19,9	20,7	21,0	21,5	21,4	21,4	21,6	21,8	22,2
Over 66-årige	18,8	17,8	17,8	17,7	18,3	18,3	18,0	18,5	19,7	20,0	20,1	20,7	20,5	20,3	20,1	20,1	21,4
18-66-årige i arb.styrken	-	-	-	-	18,9	18,3	18,5	18,9	19,4	19,9	20,3	20,8	20,6	20,7	20,9	21,0	21,5
18-66-årige udenf. arb.st.	-	-	-	-	24,3	23,3	22,8	23,0	23,7	24,4	24,8	25,3	25,4	25,3	25,6	26,0	27,1

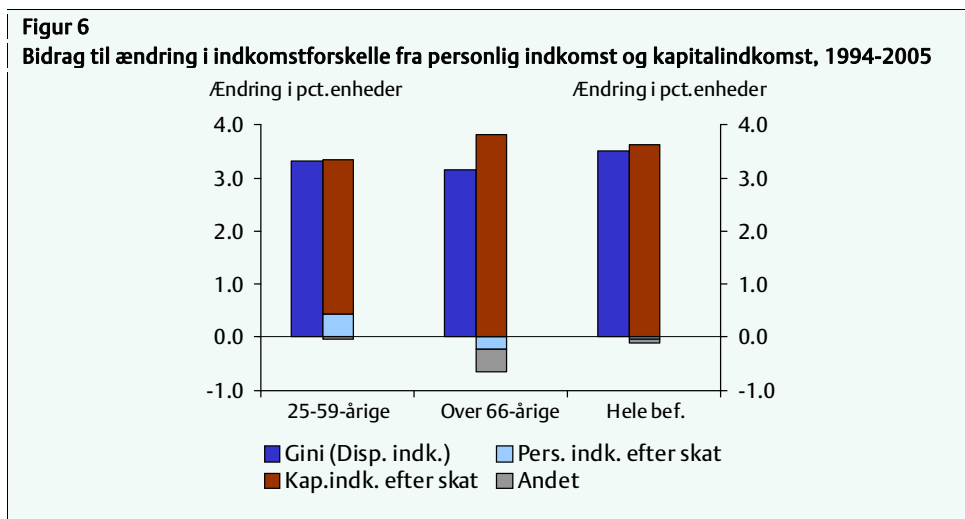
Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

De årlige ændringer i de målte indkomstforskelle afspejler den samlede virkning på indkomstfordelingen af en række forskellige forhold, som hver for sig kan trække i forskellig retning. Fx kan ændringer i befolkningens demografiske sammensætning på alder og familiestørrelse mv. i sig selv påvirke de målte indkomstforskelle.

Stigningen i forskellene i den disponible indkomst i perioden 1994-2005 kan stort set alene henføres til udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat, herunder specielt de øgede ejendomspriser og stigende aktieindkomster, jf. figur 6.

I perioden 2000 til 2004 har udviklingen i kapitalindkomsten dog samlet set ikke bidraget væsentligt til øgede indkomstforskelle (hvilket er hovedårsagen til, at indkomstforskellene er omtrent uændrede i disse år), idet udviklingen i aktieindkomst og anden kapitalindkomst i perioden 2000-2004 stort set neutraliserede fordelingsvirkningen af stigninger i ejendomspriserne, som samtidig var mere afdæmpede fra 2000 til 2004 end i perioden fra 1994 til 2000. En del af stigningen i indkomstforskelle i

2005 bør dog henføres til 2004, herunder som bidrag fra kapitalindkomst, idet det imputerede afkast af ejerbolig i 2005 reelt indeholder 2 års husprisstigninger.

Anm.: De mørkeblå (første) søjler viser ændringen i Gini-koefficienten for fordelingen af de disponible indkomster. Den anden søjle viser bidraget til denne ændring fra udviklingen i henholdsvis personlig indkomst efter skat, kapitalindkomst efter skat samt gruppen *andet*, der omfatter indbetalinger til private pensionsordninger.

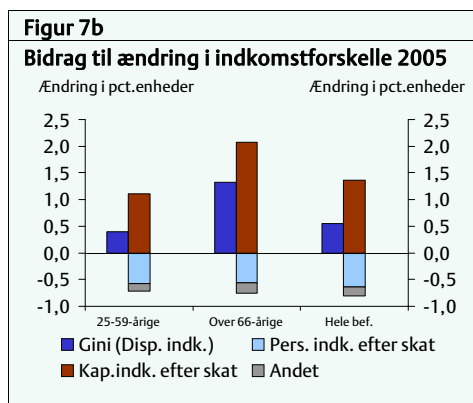
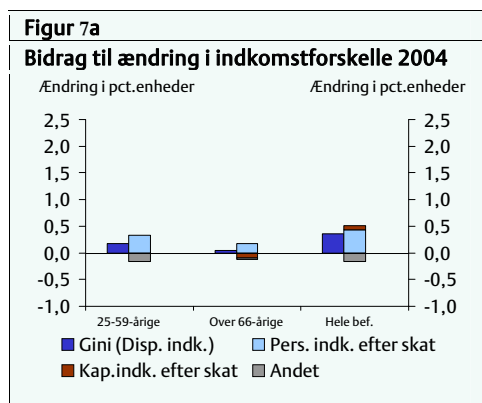
Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Udvikling i indkomstforskelle i 2004 og 2005

Stigningen i indkomstforskellene for hele befolkningen fra 2003 til 2004 kan helt overvejende tilskrives de umiddelbare virkninger af skattenedsættelserne i forbindelse med *Forårspakken*. Uden skattenedsættelserne og suspensionen af SP-bidraget i 2004 ville de målte indkomstforskelle således have været uændrede fra 2003 til 2004.

Virksomheden afspejler, at skattenedsættelserne er målrettet beskæftigede med sigte på at styrke tilskyndelsen til at arbejde, og at beskæftigede har større indkomster end andre grupper. Stigningen i indkomstforskellene skyldes dermed, at de beskæftigede har haft en større real disponibel indkomstfremgang end gruppen uden for beskæftigelse. Stigningen i disponibel indkomst har imidlertid været stor for alle grupper af overførselsmodtagere, jf. figur 1b.

De stigende indkomstforskelle i 2004 kan dermed – til forskel fra hvad der er billedet for hele perioden 1994-2005 under et – henregnes til udviklingen i de personlige indkomster efter skat, jf. figur 7a.

Anm.: Se anmærkning til figur 2.2.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

I 2005 er det igen kapitalindkomsterne der har bidraget til øgede indkomstforskelle, mens bidraget fra de personlige indkomster efter skat er negativt, jf. figur 7b.

Af den samlede stigning i indkomstforskellene på 0,6 pct.-enheder for hele befolkningen i 2005, bidrager udviklingen i kapitalindkomsterne efter skat isoleret set til en stigning i indkomstforskellene på 1,4 pct.-enheder, mens de personlige indkomster efter skat bidrager til at reducere indkomstforskellene med 0,6 pct.-enheder, jf. tabel 7.

Tabel 7
Bidrag til ændring i indkomstforskelle 2004-2005

	25-59-årige			Over 66-årige			Hele befolkningen		
	04	05	Ændring	04	05	Ændring	04	05	Ændring
Pct. enheder									
Gini (Disponibel indk.)	21,8	22,2	0,4	20,1	21,4	1,3	22,8	23,3	0,6
<i>Heraf bidrag fra</i>									
Personlig indkomst	38,0	37,0	-1,0	24,4	23,6	-0,9	39,0	37,9	-1,1
- Skat heraf	-17,5	-17,1	0,4	-10,5	-10,2	0,3	-17,8	-17,4	0,4
Pers. indkomst efter skat	20,4	19,9	-0,6	14,0	13,4	-0,6	21,2	20,5	-0,6
Aktieindkomst	1,8	2,1	0,2	2,0	2,8	0,8	2,0	2,3	0,3
Afkast af ejerbolig	3,2	4,0	0,8	4,9	6,3	1,4	3,5	4,4	0,9
Rentudgifter/indtægter	-1,9	-1,9	0,0	1,8	1,3	-0,5	-2,0	-2,0	0,0
Anden kap.indk. i øvrigt	0,4	0,7	0,3	1,0	2,0	1,0	0,5	1,0	0,4
Kapitalindk. i alt	3,5	4,9	1,3	9,7	12,3	2,6	4,0	5,7	1,7
- Skat heraf	-0,9	-1,1	-0,2	-2,8	-3,3	-0,5	-1,1	-1,4	-0,3
Kapitalindk. efter skat	2,7	3,8	1,1	7,0	9,0	2,1	2,9	4,3	1,4
Andet	-1,3	-1,5	-0,1	-0,8	-1,0	-0,2	-1,4	-1,5	-0,2

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

For ældre over 66 år er det ligeledes udviklingen i kapitalindkomsten, der er baggrunden for stigningen i indkomstforskellene. Kapitalindkomst (efter skat) bidrager således isoleret set til en stigning i indkomstforskellene på 2,2 pct.-enheder fra 2004 til 2005. Heraf kan 1,5 pct.-enheder henføres til bidraget fra afkast af ejerbolig, mens aktieindkomst og anden kapitalindkomst i øvrigt bidrager med samlet set 1,6 pct.-enheder (før skat).

Det markante bidrag til stigende indkomstforskelle fra kapitalindkomst kan fortrinsvis henføres til bidraget fra imputeret afkast af ejerbolig (0,9 pct.-enheder). Det forholdsvise store bidrag herfra skyldes bl.a., at beregningerne af afkastet af ejerbolig for 2004 er baseret på de offentlige ejendomsvurderinger fra 2003, mens afkastet af ejerbolig i 2005 er beregnet på baggrund af vurderingerne fra 2005. Bidraget fra stigende indkomstforskelle fra 2004 til 2005 afspejler således reelt ændringen i den offentlige vurdering over 2 år. Dermed bør de to år ses i sammenhæng.

Forskellige indkomstgrupper

Stigningen i de målte indkomstforskelle i 2005 kan i et vist omfang tilskrives, at indkomstfremgangen for den del af befolkningen, der har de højeste indkomster, har været større end for resten af befolkningen.

Ser man bort fra den ene procent af befolkningen med de højeste indkomster, stiger de målte indkomstforskelle med 1,8 pct., *jf. tabel 8*. Af den samlede stigning i indkomstforskellene på 2,4 pct., svarende til 0,55 pct.-enheder, fra 2004 til 2005 kan omkring en fjerdedel således henføres til indkomstudviklingen for den ene procent af befolkningen med de højeste indkomster. Ser man i stedet bort fra de 5 pct. af befolkningen med de højeste indkomster, reduceres stigningen i indkomstforskellene til 1,4 pct. – svarende til knap 60 pct. af stigningen i de målte indkomstforskelle for hele befolkningen.

Tabel 8

Udvikling i indkomstfordelingen, 2004-2005

	25-59-årige			Over 66-årige			Hele befolkningen		
	2004	2005	Ændring	2004	2005	Ændring	2004	2005	Ændring
Gini-koefficient, pct.									
Alle indkomster	21,8	22,2	1,8	20,1	21,4	6,6	22,8	23,3	2,4
Ekskl. 1 pct. højeste	20,2	20,5	1,4	17,7	18,7	5,4	21,0	21,4	1,8
Ekskl. 5 pct. højeste	18,7	18,9	1,1	15,0	15,7	4,9	19,4	19,6	1,4
Ekskl. 1 pct. laveste	20,9	21,3	2,0	19,6	21,0	7,0	21,9	22,4	2,7
Ekskl. 5 pct. laveste	19,4	19,8	2,2	19,2	20,6	7,2	20,5	21,1	2,9

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Indkomstudviklingen for den del af befolkningen, der har de laveste indkomster, har isoleret set bidraget til at mindske indkomstforskellene lidt. Ser man fx bort fra den ene pct. af befolkningen med de laveste indkomster, stiger de målte indkomstforskelle

le med 2,7 pct.-enheder – dvs. lidt mere end for befolkningen som helhed. Det afspejler, at den éne pct. af befolkningen med de laveste indkomster har haft en gunstig indkomstudvikling fra 2004 til 2005.

Det imputerede afkast af ejerbolig

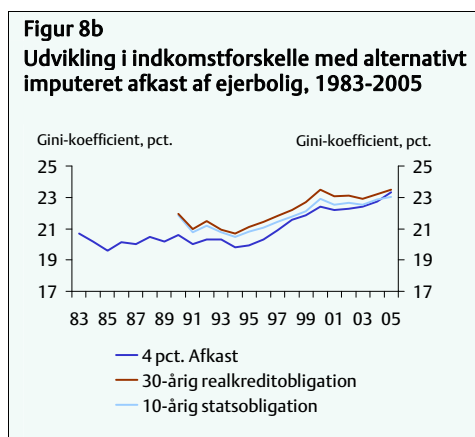
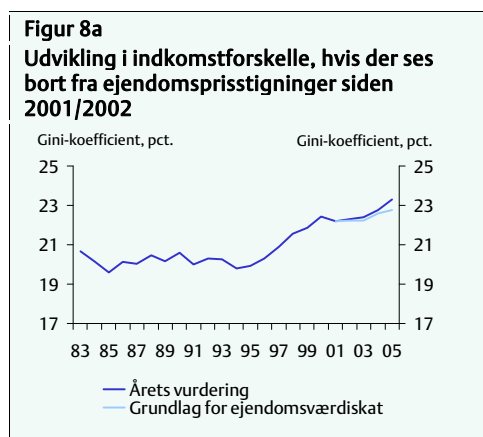
Boligejere besidder i form af ejerboligen et formueaktiv, hvis afkast består i, at ejeren frit kan bo i ejendommen. I modsætning hertil skal lejere betale husleje ud af den disponible indkomst.

For at sikre bedre sammenlignelighed imellem ejeres og lejerers disponible indkomster forøges ejernes kapitalindkomst med et imputeret afkast af ejerboligen, en såkaldt økonomisk lejeværdi. Det imputerede afkast forudsættes i hvert af årene at udgøre 4 pct. af ejendomsvurderingen, uafhængigt af renteniveaet.

Med et (overvejende) reguleret boligmarked burde lejernes indkomster dog principielt tillægges den såkaldte reguleringsgevinst (forskellen mellem markedsløjen og den faktiske husleje). På grund af ufuldstændige oplysninger om husleje mv. er dette bidrag imidlertid ikke indregnet for lejerne og derfor undervurderes lejernes disponible indkomst. I en situation med kraftigt stigende boligpriser vil lejernes reguleringsgevinster også stige kraftigt, og den anvendte beregningsmetode har derfor en tendens til at overvurdere stigningen i indkomstforskellene fra boligmarkedet.

Derudover kan det diskuteres, om den konkrete anvendte metode til beregning af imputeret afkast fører til et retvisende billede af indkomstudviklingen i en situation med vedvarende kraftige stigninger i ejendomspriserne.

Hvis der i beregningen af afkastet af ejerbolig ses bort fra de senere års stigning i ejendomspriserne, ville den målte stigning i indkomstforskellene have været noget mindre – særligt fra 2004 til 2005, *jf. figur 8a*.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (for 1993 3,3 pct.).

Finansministeriet har som nævnt i en årrække beregnet det imputerede afkast for boligejere som 4 pct. af den seneste ejendomsvurdering – uanset det faktiske renteniveau. Alternativt kan anvendes en variabel afkastprocent, som afspejler den faktiske renteutvikling, bl.a. ud fra den betragtning, at en del af de senere års ejendomsprisstigninger må tilskrives den faldende rente, samt at afkastet af alternative kapitalanbringelser samtidig er faldet.⁸

Anvendes en variabel rente i opgørelsen af det imputerede afkast for boligejere, som regneeksempel fx den effektive rente for den toneangivende 30-årige realkreditobligation, reduceres stigningen i de målte indkomstforskelle fra 1994 til 2005 med ca. 0,7 pct.-enheder, *jf. figur 8b*. Samtidig øges de målte indkomstforskelle i alle år fra 1990-2005 i forhold til Finansministeriets normale opgørelse. Det afspejler at renten i regneeksemplet historisk har været højere end de 4 pct., der indgår Finansministeriets normale beregning.

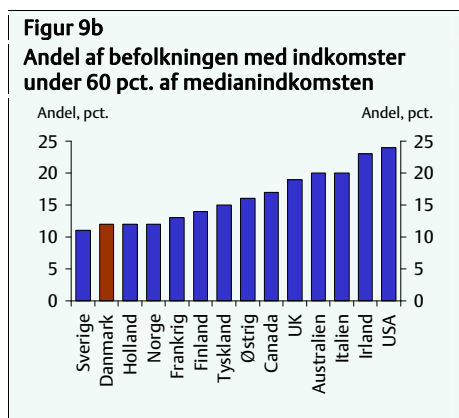
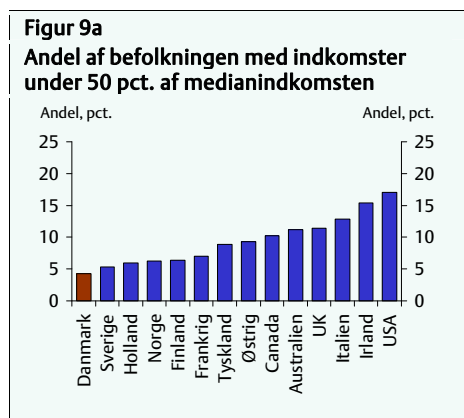
3. Udvikling i lavindkomstgruppen

Størrelsen af lavindkomstgruppen angiver alene hvor stor en andel af befolkningen, der i et bestemt år ligger i den nederste ende af indkomstfordelingen og dermed har en klart lavere indkomst end det typiske i befolkningen i det konkrete år. Hvis eksempelvis alle personer i befolkningen havde dobbelt så store disponible indkomster, ville lavindkomstgruppens størrelse og sammensætning være uændret.

Ifølge den seneste OECD-undersøgelse fra 2005 er Danmark det land i OECD, hvor den mindste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten, *jf. figur 9a*. I Danmark udgjorde den således afgrænsede lavindkomstgruppe i 2000 ca. 4½ pct. af befolkningen efter OECD's opgørelse, mens lavindkomstgruppen udgjorde godt 9 pct. af befolkningen i EU-15 og godt 17 pct. af befolkningen i USA.⁹

⁸ Eksempelvis benytter Det Økonomiske Råd en variabel afkastprocent til beregning af imputeret afkast af ejerbolig.

⁹ I tal for EU-15 er data for Spanien og Belgien ikke medregnet, grundet manglende data. Kilde: Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

Kilde: Income Distribution and Poverty in OECD countries in the second half of the 1990s, OECD Social, Employment and migration working papers No. 22, 2005.

Anm.: Jf. anmærkning til figur 4b.

Ifølge den samme OECD-undersøgelse er Danmark også blandt de lande, hvor den laveste andel af befolkningen er i lavindkomstgruppen med indkomster under 60 pct. af medianindkomsten, jf. figur 9b. Kun i Sverige er en lidt lavere andel af befolkningen i denne lavindkomstgruppe i 2000.

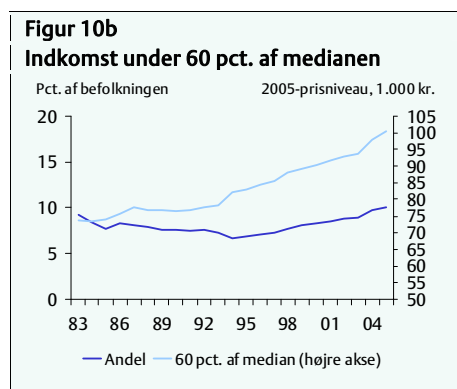
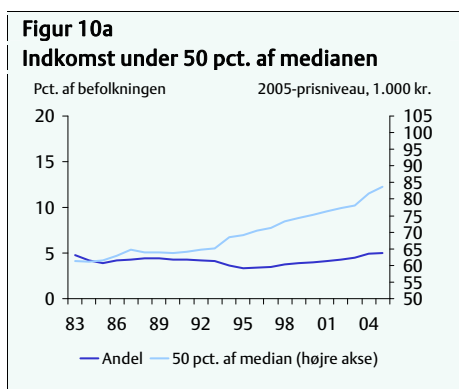
I 2005 havde ca. 264.000 personer en disponibel indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten svarende til 5,0 pct. af befolkningen, jf. tabel 9. Lavindkomstgruppens størrelse er dermed stort set uændret i forhold til 2004.

Sættes lavindkomstgrænsen til 60 pct. af medianindkomsten, er der 540.000 personer i lavindkomstgruppen. Det svarer til 10,1 pct. af befolkningen, svarende til en stigning på 0,2 pct.-enheder i forhold til 2004.

Tabel 9						
Personer med relativ lav indkomst, 1983-2005						
	1983	1994	2000	2003	2004	2005
2005-priser						
Medianindkomst i befolkningen, kr.	122.691	136.911	150.589	156.126	163.389	167.385
1.000 personer						
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	237	187	210	240	262	264
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	457	346	437	475	529	540
Andel af befolkningen, pct.						
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	4,8	3,6	4,0	4,5	4,9	5,0
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	9,2	6,7	8,4	8,9	9,9	10,1

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (for 1993 3,3 pct.).

Lavindkomstgruppens andel af befolkningen i 2005 svarer dermed omtrent til niveauet i starten af 1980'erne. Andelen af befolkningen, som har under 50 pct. (eller 60 pct.) af medianindkomsten, er således faldet lidt fra 1983 og frem til midten af 1990'erne og er derefter igen steget frem mod 2004/2005, jf. figur 10a og 10b (de mørkeblå kurver i figurene).

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

Stigningen i lavindkomstgruppens størrelse siden midten af 1990'erne skal ses i lyset af, at den beregnede lavindkomstgrænse er forøget med 22 pct. realt i denne periode, jf. de lyseblå (øverste) kurver i figur 10a og 10b. Stigningen i lavindkomstgruppen er således ikke udtryk for, at personer med relativ lav indkomst har fået en gennemsnitligt mindre real indkomst.

Fastsættes lavindkomstgrænsen alternativt ved at indeksere lavindkomstgrænsen på 50 pct. af medianindkomsten fra 2004 med prisudviklingen, dvs. en lavindkomstgrænse med fastholdt købekraft, indebærer det et fald i lavindkomstgruppens størrelse på 0,3 pct.-enheder fra 2004 til 2005, jf. tabel 10. Når der tages udgangspunkt i en lavindkomstgrænse på 60 pct. af medianindkomsten i 2004 reduceres størrelsen af lavindkomstgruppen med 0,7 pct.-enheder, når lavindkomstgrænsens købekraft fastholdes. Dette fald afspejler, at der også er en real indkomstfremgang i den lave ende af indkomstfordelingen fra 2004 til 2005.

Tabel 10			
Personer med indkomst under lavindkomstgrænsen			
	2004	2005	Købekraft-reguleret 2004-grænse
2005-priser			
Medianindkomst i befolkningen, kroner.	163.389	167.385	163.389
1.000 personer			
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	262	264	244
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	529	540	489
Andel af befolkningen, pct.			
Indkomst < 50 pct. af medianindkomsten	4,9	5,0	4,6
Indkomst < 60 pct. af medianindkomsten	9,9	10,1	9,2

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Siden 1983 er den gennemsnitlige disponible indkomst i lavindkomstgruppen (afgrænset med 50 pct. af medianindkomsten) vokset mere end den gennemsnitlige indkomst i hele befolkningen, *jf. tabel 11*. Den gennemsnitlige indkomst i gruppen med indkomster under 60 pct. af medianindkomsten er i den samme periode vokset omtrent lige så meget som den gennemsnitlige indkomst i befolkningen.

Tabel 11						
Udvikling i gennemsnitlig indkomst for personer i lavindkomstgruppen, 1983-2005						
	Gnst. di-sponibel indkomst i 2005	Gnst. årlig vækst i realindkomst				
		83-94	94-00	00-05	83-05	04-05
	1.000 kr.	Pct.				
Indkomst < 50 pct. af medianindk.	52	1,4	3,5	2,2	2,2	3,5
Indkomst < 60 pct. af medianindk.	73	1,0	3,0	2,0	1,7	3,3
Hele befolkningen	180	1,1	2,0	2,1	1,6	3,2

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen (før 1993 3,3 pct.).

Lavindkomstgruppens sammensætning

Forskellige grupper i den danske befolkning er ikke i samme grad repræsenteret i lavindkomstgruppen.¹⁰ For eksempel har selvstændige, fuldt ledige (med kontanthjælp) og unge uddannelsessøgende relativt stor sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen i 2005, *jf. tabel 12*. Endvidere har indvandrere og efterkommere større sandsynlighed for at tilhøre lavindkomstgruppen end personer af dansk oprindelse.

¹⁰ I det følgende opgjort som personer med en ækvivaleret disponibel indkomst på under 50 pct. af medianindkomsten.

Omvendt har lønmodtagere, efterlønsmodtagere og førtidspensionister samt folkepensionister relativt lille sandsynlighed for at være i lavindkomstgruppen.

Tabel 12
Hvem er i lavindkomstgruppen, 2005 (indkomst under 50 pct. af medianindkomsten)

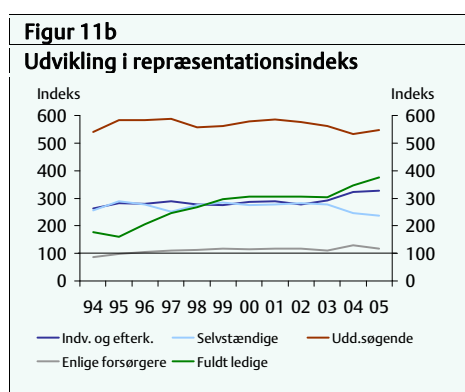
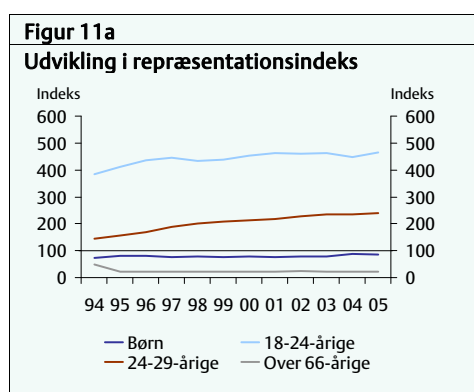
Pct.	Andel af befolkningen	Andel som er i lavindkomstgruppen	Andel af lavindkomstgruppen	Indeks ¹⁾ (overrepræsentation)
Befolkningen i alt	100	5,0	100	100
				2005 (2004)
Herkomst				
Dansk oprindelse	91,8	4	73,4	80 (81)
Indvandrere og efterkommere	8,2	16,2	26,6	327 (323)
Familiekategori				
Voksne i alt	74,3	5,3	80	108 (107)
<i>Heraf</i>				
Enlige under 67 år u. børn	15,6	17,2	53,8	346 (340)
Enlige forsørgere	3,3	5,8	3,9	117 (129)
Enlige over 66 år	6,4	1,5	1,9	30 (26)
Par med børn	22,6	2,5	11,2	50 (51)
Under 67-årige i par uden børn	19,8	2,1	8,2	41 (42)
Over 66-årige i par uden børn	6,5	0,7	0,9	14 (15)
Aldersgruppe, år				
Under 18	22,1	4,2	18,8	85 (89)
18-24	7,5	23,1	34,9	465 (449)
25-29	6,1	11,9	14,6	240 (236)
30-39	14,5	4,5	13,1	90 (91)
40-49	14,5	2,8	8,2	56 (55)
50-59	13,7	1,7	4,8	35 (35)
60-66	8,3	1,5	2,6	31 (33)
Over 66	13,3	1,1	3	23 (22)
Beskæftigelsesstatus:				
18-66-årige i alt	63,2	6,1	77,8	123 (120)
<i>Heraf:</i>				
Fuldt beskæftigede	31,1	0,3	1,7	6 (6)
Selvstændige og lign.	3,2	11,8	7,5	237 (247)
Deltidsbeskæftigede	3,1	5,4	3,4	109 (105)
Delårsbeskæftigede	5,9	4,3	5,1	87 (80)
Fuldt ledige mfl.	3,2	18,7	12,1	376 (347)
Uddannelsessøgende	6,1	27,2	33,6	547 (533)
Førtidspensionister	4,7	1,4	1,3	28 (28)
Efterløn mv.	2,8	0,5	0,3	11 (10)
Øvrige 18-66-årige	3,1	20,5	12,7	413 (373)

1) Indekset er beregnet som (andelen af lavindkomstgruppen/andel af befolkningen) gange 100. Et indeks over 100 betyder således, at den enkelte kategori er overrepræsenteret i lavindkomstgruppen. Modsat indikerer et indeks under 100, at gruppen er underrepræsenteret i lavindkomstgruppen.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprøver på 33,3 pct. af befolkningen.

Forskellige befolkningsgruppers over- eller underrepræsentation i lavindkomstgruppen kan udtrykkes som forholdet mellem gruppens andel af lavindkomstgruppen og gruppens andel af hele befolkningen. Et repræsentationsindeks på 100 svarer til, at gruppen hverken er under- eller overrepræsenteret i lavindkomstgruppen. For børn under 18 år er repræsentationsindekset fx 85 i 2005, hvilket indebærer, at børnegruppens andel af lavindkomstgruppen er 15 pct. mindre end gruppens andel af befolkningen.

I perioden 1994-2005 har over- og underrepræsentationen af forskellige befolkningsgrupper i lavindkomstgruppen ligget forholdsvis stabilt. Der er imidlertid en tendens til, at bl.a. unge 18-24-årige og 24-29-årige i stigende grad koncentrerer sig i lavindkomstgruppen, jf. figur 11a. Det skal bl.a. ses i sammenhæng med, at en stigende andel af de unge er studerende og derfor typisk har en forholdsvis lav indkomst i en periode. Selvom overrepræsentationen af unge i lavindkomstgruppen har været stigende, er der ikke en lignende stigning i overrepræsentationen af studerende i lavindkomstgruppen, jf. figur 11b, fordi andelen af de studerende, der befinder sig i lavindkomstgruppen, i store træk har været konstant i perioden.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprover på 33,3 pct. af befolkningen.

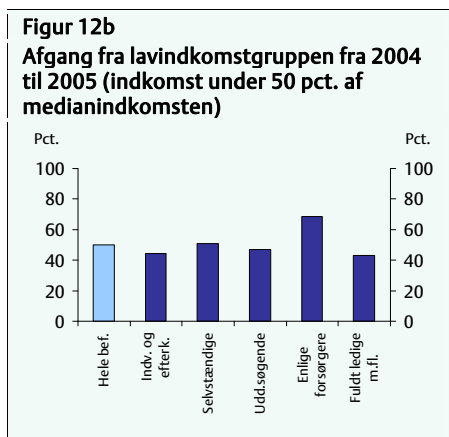
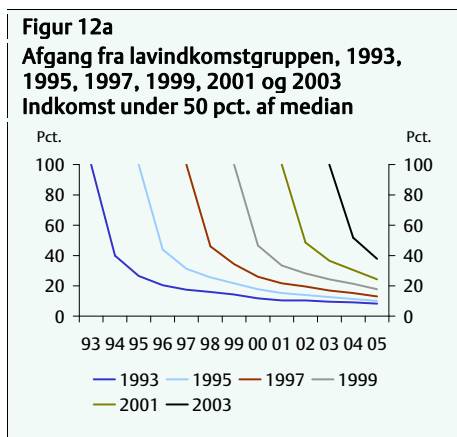
Selvom antallet af (fuldt) ledige er væsentligt lavere i 2005 end i 1995 er der en tendens til, at gruppen af fuldt ledige i stigende grad koncentrerer sig i lavindkomstgruppen. Denne udvikling skyldes blandt andet, at kontanthjælpsmodtagere (som typisk får en lavere ydelse end dagpengemodtagere) udgør en større andel af de fuldt ledige i 2005 end 10 år tidligere.

Blandt indvandrere og efterkommere er der ligeledes større sandsynlighed for at tilhøre lavindkomstgruppen i 2005 end i 1993. Børn og ældre (over 66 år) har i hele perioden siden 1993 været underrepræsenteret i lavindkomstgruppen.

Mobiliteten ud af lavindkomstgruppen

Udskiftningen i lavindkomstgruppen er stor. Det er ikke de samme personer, der år efter år er i lavindkomstgruppen. Mellem 50 og 60 pct. af de personer, der i et givet

år har en indkomst under 50 pct. af medianindkomsten, er ude af lavindkomstgruppen igen i det følgende år, *jf. figur 12a*.

Anm.: Inkl. personer, der er vendt tilbage til lavindkomstgruppen i efterfølgende år. Kurverne viser, hvor stor en andel af personerne i lavindkomstgruppen i henholdsvis 1993, 1995, 1997, 1999, 2001 og 2003, der også er i lavindkomstgruppen i de følgende år.

Kilde: Lovmodelberegninger på basis af stikprover på 33,3 pct. af befolkningen.

Den store årlige udskiftning i lavindkomstgruppen afspejler en meget stor indkomstmobilitet for de personer, der i et givet år er i lavindkomstgruppen. De konkrete personer, der var i lavindkomstgruppen med indkomster under 50 pct. af medianindkomsten i 2004, havde fx en gennemsnitlig realindkomstfremgang på 72 pct. fra 2004 til 2005.

Set over flere år vil en gradvist større andel af de oprindelige personer i lavindkomstgruppen i et givet år have bevæget sig opad i indkomstfordelingen og dermed ud af lavindkomstgruppen. Blandt de personer, der i 1993 var i lavindkomstgruppen, var godt 8 pct. stadig i lavindkomstgruppen i 2005. Det er ca. 0,6 pct., der i alle årene har været i lavindkomstgruppen. Udover indkomstmobilitet er disse bevægelser også påvirket af dødsfald og udvandring.

Som nævnt er det 50-60 pct. der forlader lavindkomstgruppen på et år. I 2005 var det 50,2 pct. der forlod lavindkomstgruppen. Afgangssandsynligheden er større for enlige forsørgere (68,4 pct.) og for selvstændige (50,9 pct.) og mindre for indvandrere og efterkommere (44,6 pct.), for uddannelsessøgende (47,0 pct.) og for fuldt ledige m.fl. (42,9 pct.), *jf. figur 12b*.

Bilag 1. Opgørelsesmetoder

De disponible indkomster er opgjort på familieniveau og derefter fordelt ligeligt på alle medlemmer af familien. Indkomsterhvervseenheden er altså familien, mens analyseenheden er personer. Familiens faktiske indkomst korrigeres, så der tages højde for forskelle i familiens størrelse. Hertil anvendes et såkaldt ækvivalensmål givet ved $(\text{antal voksne} + \text{antal børn})^{0,6}$. Ækvivalensmålet indebærer dels en antagelse om stordriftsfordele inden for familien, dels en antagelse om, at forekomsten af børn reducerer forbrugsmulighederne for familiens voksne medlemmer.

De ækvivalerede indkomster for gruppen af børn under 18 år afspejler derfor forældrenes indkomster. Det samme er typisk tilfældet for de hjemmeboende børn over 18 år, som indgår i de ældre aldersgrupper.

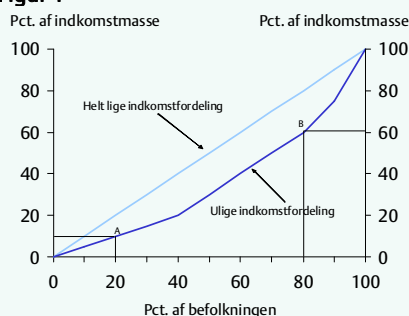
Udgangspunktet for opgørelsen af den disponible indkomst er slutligningsregistret og indkomststatistikregistret fra Danmarks Statistik. Herfra kan hentes detaljerede individoplysninger om alle typer af skattepligtige indkomster og de tilhørende skatter, herunder også ejendomsværdiskat. Den herved opgjorte indkomst suppleres med oplysninger om hovedparten af de ikke skattepligtige overførsler som for eksempel boligstøtte, børnefamilieydelse, børnetilskud (herunder børnebidrag), pensionsydelse (herunder også det særlige kommunetillæg til pensionister) og skattefri kontanthjælpsydelse. Endelig tillægges indkomsten for boligejere et beregnet imputeret afkast af ejerbolig på 4 pct. af ejendomsværdien.

I indkomsten fradrages udover indkomstskatter og arbejdsmarkedsbidrag også indbetalinger til pensionsordninger, herunder SP og ATP. Betaling af punktafgifter, herunder moms, indgår ikke, da det ville kræve kendskab til den enkeltes forbrug eller opsparing. En omlægning af beskatningen fra indkomstskat til øgede afgifter vil således umiddelbart resultere i øget disponibel indkomst (selvom forbrugsværdien af indkomsten måske er den samme).

Indkomsten er opgjort før udgift til bolig og daginstitution. Tilskud til nedsat daginstitutionsbetaling er ikke regnet som en overførselsindkomst. Personlige tillæg, herunder varmhjælp, indgår heller ikke i indkomsten, fordi dækningen i data ikke er tilstrækkelig god.

Boks 2**Gini-koefficienten**

Hvis indkomstfordelingen var helt lige, ville enhver person i befolkningen have den samme andel af de samlede indkomster. Denne situation svarer til den diagonale blå linje i figur 1, hvor den lige indkomstfordeling er illustreret ved, at de første 20 pct. af befolkningen har 20 pct. af indkomsterne.

Figur 1

Den røde kurve angiver derimod en indkomstfordeling, der ikke er fuldstændig lige. Dette kan ses ved, at de første 20 pct. af befolkningen ikke har 20 pct. af indkomsterne, men derimod kun 10 pct., jf. punkt A i figuren. Samtidig har de sidste 20 pct. af befolkningen ikke blot 20 pct. af indkomsterne, men næsten 40 pct., jf. punkt B i figuren. Denne kurve kaldes Lorenz-kurven. Gini-koefficienten kan beregnes som arealet mellem Lorenz-kurven og den diagonale linje divideret med arealet af hele trekanten under den diagonale linje.

Hvis Gini-koefficienten er 0,25, og den gennemsnitlige indkomst for alle personer i befolkningen er 100.000 kr., vil indkomstforskellen mellem to tilfældigt udvalgte personer kunne forventes at være $2 \cdot 0,25$ eller 50 pct. af den gennemsnitlige indkomst, dvs. 50.000 kr.

Gini-koefficienten beregnes efter følgende formel:

$$G = \frac{2}{n\mu} \sum_{j=1}^n \frac{j}{n} \text{disp}_j - \frac{n+1}{n}$$

Hvor μ er gennemsnitsindkomsten, n er antallet af personer og disp_j er indkomsten for den j 'te person i rækken af personer ordnet efter stigende indkomst.

Gini-koefficienten kan teknisk set beregnes, selvom nogle af personerne har negative indkomster, men fortolkningen er problematisk. Indgår personer med negative indkomster i beregningen af indkomstspredningen bør man i stedet for Gini-koefficienten benytte den normaliserede Gini-koefficient. Denne kan beregnes efter følgende formel:

$$G^* = G / (1 + \frac{2}{n\mu} \sum_{j=1}^k \frac{j}{n} \text{disp}_j)$$

Hvor k er defineret ved at summen af de k første personers indkomster er 0. Personerne skal stadig være ordnet efter stigende indkomst.

Som fordelingsmål for den ækvivalerede disponible indkomst er forskellen mellem Gini-koefficienten og den normaliserede Gini-koefficient meget lille, dvs. i størrelsesorden 0,01 pct.-enheder.